

במדבר המערבי צולם מיטק עם שלושה מחבריו, במדי הצבא הבריטי (שני זהו אשר בני, עם הכובע והרובה של אביו. בעלי חלם מימין), הוא היה אז בן 26. זמן קצר אחרי שהצילום הזה נעשה, נישאנו. על היום בו ישתחפו שניהם יחד בפעולה אחת.

מיטק שרת או בצבא הפולני. הגודר שאליו היה שייך, פעל בחזית לוב. אחרי שבועיים של חופש חזר לחזית, ולא ראיתו משך תשעה חודשים. כל אותו זמן היה בי טורבוך הנצורה.

יום אחד עסק שם בפירוק מוקשים. מור קש אחד התפוצץ לידו וסצעו במצח. בי טורבוך לא היו אז רפואות, וכמה זמן נשאר בלי טיפול. אז נשלח לבית-חולים באלכסנדריה. הרופאים ניתוחו ושמו לו פלסטינה במצח. משם העבירוהו לבית-הכרזה בני חניה.

הלכתי לבקרו שם. שמעתי משהו קורא רשימה של שמות, ומוזכר גם את השם "מי" כאל קרטן". "הוא מתי", קראו מיד כמה סו" לנים. אז יצא מיטק מן הצריף ואמר: "מה את רוצים? אני חי!" אני חושבת שבצבא הפולני כבר פטטה השמועה על מעשהו, וי איש לא האמין שיכול היה לצאת חי מן ה"התפוצצות".

רחיפה לחוך הנהר

מיטק נולד בורשה. לא היה לו שום קשר עם היהדות, והוא לא ידע אפילו אידיש. בי נעוריו עסק הרבה בספורט, בעיקר באתלטיקה קלה ובשייט. יותר מכל אהב את הציור. הוא למד בבית-ספר גבוה לציור, כשגויס מלחמת-העולם השנייה.

מסיפוריו אני יודעת שלחם בראשית ה"מלחמה נגד הגרמנים, עד מפלתה של פולין. אז נאמר לחילים להימלט אל מעבר לגבול, ליוגוסלביה. שם תפסו אותם הפולשים הגרמנים וכלאו אותם במחנות שבויים.

יחד עם כמה חבריו חפר מיטק מנהרה וי ברה. אנשים מן החוף סיפקו להם בגדים ו"אמצעים. הוא סיגר לי שבערבים היו מתגנבים לשפת הנהר, במקום שהגרמנים היו מ"בלים עם הבחורות המקומיות. מיטק וחבריו עשו ספורט: מי שידחוף יותר גרמנים ל"נהר.

בעזרת ידידים הגיע מיטק לסוריה, ושם הצטרף לצבא הפולני החופשי של אנדרס. אחי רי שהשתחרר מבית-ההכרזה, נשלח לבית

"היום דוקא לא הייתי ילד כל כך טוב ו"מיטק שאל אותי: "מה אני יכול לעשות לו אחרי שהוא בא אלי כך?"

פעם הסכים מיטק שצרכים להעניש אוי"תו. הוא סגר את עצמו עם הילד, ומיד בקעו יללות נוראות מן החדר. לא יכולתי להתאפק והצצתי. אשר עמד בחדר וצעק בקול-קולות מבלי שמישהו נגע בו, ו"מיטק הכה בכל כוחו בספה. זה היה איטיני לו. בסוף אמר לאשר שייבקש סליחה מאמא.

אפשר היה למלא ספרים במעשר-הקונטרס של מיטק. לפני שלוש שנים הלכנו לנשף פורים שנערך אצל חברים. מיטק אמר לי שאלך ל"בדי, כי הוא יתעכב. זמן מה אחרי כן ציל"צל בדלת מוקיון שהיכה במקלו על ראשו של בעל הדירה ונכנס. איש לא הכיר אוי"תו.

רופא אחד נטפל אלי. הוא שאל איה בע"לי. אמרתי לו שהתעכב בעבודה. "ככה זה בצבא", אמרתי. כשהרופא הזמין אותי לר"קוד, הכה אותו המוקיון במקלו על ה"ראש. כולם השתגעו לדעת מי זה.

בסוף הערב, אחרי שוכה בפרס עבור ה"מסכה הטובה ביותר, יצא המוקיון. כעבור זמן מה נכנס מיטק, במדי הצבא שלו, ו"ביקש סליחה על שאיחר. כולם מרצו ב"צחוק. הם הבינו שמתח אותם כל הערב.

הוא חשב שאני חסניה

היינו נשואים שתיים-עשרה וחצי שנים. משך כל הזמן הזה לא רבנו אפילו פעם אחת. לפעמים שאלתי את עצמי: "אולי אנתי נו לא בסדר? הרי זה לא יכול להיות. או"לם על מיטק א"אפשר היה לכעוס. מעולם לא התעצבן, מעולם לא הרים את קולו. כשמשהו לא היה בסדר, היה אומר מילה, או מושק אותי, והכל עבר.

היכרתי את מיטק ביום הראשון לבואו ארצה. הוא בא לראית קרובים שלו. בי מקרה עברתי אצלם. כשראני חשב שאני תימיניה. איך את מדברת אתה? הרי את יודעת רק פולנית!" שאל את דודתו. נסה לדבר אתה, ענתה הדודה. אז ראה שבג אני סולניה, למרות שבאתי לארץ עם משפחתי בשנת 1935.

שבאו אליה וביקשוה למסור לי שמיטק נה"ר.

ההלחיה היתה באותו יום. זכרתי איך הת"לונן מיטק בהליות אחרות על הנשים ה"פורצות בכבי היסטרי.

משפחתי ואני החלטנו לקחת את בנו אשר להלחיה. ידענו שהוא לא יתפוס בדיוק מה שקרה. אולם רצינו שיזכור את המעמד. השתתפותם של אנשים כה רבים, שכולם אהבו את אביו אהבה כה עזה, ומטח יריות הכבוד של התיילים, נחרתו בזכרונו. בבוא היום, כשיביין באמת את אשר קרה לו, ידע שאביו מת כך.

כיום עוד אינו מסוגל לתפוס את פשר הדבר. אתמול שאל אותי: "למה זה קרה דחוקא לאבא? מנין לך שזה אבא? את ראת אותו? אולי שמו משהו אחר בארון?"

לעתים הוא שוכח את זה. סיפרתי לו ש"אבא נסע רחוק רחוק. איפה אבא?" שאל. "מתי כבר יחזור?"

פעם אחרת, כששאלוהו על אביו, אמר: "יש לי סבא. יש לי סבתא. יש לי אמא. אבל אבא אין לי כבר. לא קראת עיתונים? הער"בים הרגו אותו."

אחרי זה ניגש לאחותו, ושאל אותה מה לעשות כאשר יגדל: להצטרף לצנחנים, או לטאנקים. איך אפשר להרוג יותר?" שאל. "באקדח לא כדאי..."

יללות בקעו מן החדר

אשר דומה מאוד לאביו. הוא ילד בלי פחד. יש לו גאחה שאי-אפשר לכבוש או"תה.

כשהיה בן 4 בלבד, קפץ ממרפסת של הקומה השנייה. ראיתי זאת מרחוק, וגשמתי כמעט טרחה. רצתי אליו. אבל הוא לא התרגש בכלל. "לאבא מותר לקפץ?" שאל. "או גם לי מותר?"

כשעברנו לשיכון זה, חזר ביום הראשון לבדו ברגל, מרחק חמשה קילומטרים, ל"שכונת יד-אליהוה, בה גרנו קודם לכן. ה"שיכון הזה מויה", אמר.

אשר העריץ את אביו. אחרי יום שמר את חיי, היה רץ לקראת מיטק ואומר לו:

המוקיון בפורים

הוא מיטק. איש לא הכיר אותו. תמונה זו צולמה לפני שלוש שנים.

ספר אנגלי-פולני, במצרים. הקורס ארץ חצי שנה, ומדי פעם היה סס לארץ, לב"לות כאן כמה שעות. היינו נפגשים אצל דודתו. הוא היה אז בן 25, ואני בת 20.

לא אשכור את שכונתי

בשעה שהתחתנו חנתה יחידתו במחנה ב"ארץ. הטכס נערך בדירת הורי, בתל-אביב. כל קרובי לחצו על מיטק שיערוק מן ה"צבא הפולני. אולם הוא התעקש. "גשבעתי" אמר. "אני לא יכול לשכור את השכונעה שלי!"

גיסי הוציא אותו מן הצבא הפולני ממש בכוח. מיד אחרי זה נשלחה יחידתו לקרב של מונטה-קאסינו, באיטליה. כמעט איש לא חזר ממנה חי. גיסי הזכיר לו הרבה פעמים שהציל את חייו.

משך חודש הסתרגנו בקיבוץ שדה-גחום. גרנו באוהל, ומסביבנו התרוצצו עכברים. עוד יש לי קאריקטורה שמיטק צייר אז. בציור הוא שוכב במיטה, כשקונו מגודל, מפני ש"היתה לו אקזמה בטנים. זה כאב לו מאד, אבל כל הקיבוץ התגלגל מן הבדיחות שלו. אני יושבת בציור על שני כסאות, כי מיטק חשב ששמנת. על האדמה משחקים עכברים.

כמה מחבריו של מיטק, חיילים מן התור מורת הפולנית, באו לבקר אותנו בקיבוץ. הם עזרו לי בעבודתי במטבח המשק, ואני זוכרת שכל חברות הקיבוץ קנאו בי.

מיטק, שלא ידע אף מילה אחת עברית, עמד על כך שעליו להתגייס מיד מחדש. כך הת"חיל בפעם שניה בקאריירה הצבאית שלו, מן ההתחלה. שלחו אותו כטוראי ליחידה של "חיל-ההנדסה המלכותי.

יום אחד תפס אותו הקצין שלו כשהוא מדרוך את חבריו במוקשים. איך אתה יודע את זה?" התפלל. "הרי אתה יודע רק מה שאני מלמד אותך?" מיטק רק צחק.

כעבור שנתיים נגמרה המלחמה. הוא שוחרר בין האחרונים אחרי שהספיק להגיע עד ל"טריפולי בלוב. כל שאר המכירים שלנו הש"תחררו כבר מזמן. כשנכנס לדירה, בחול"צה לבנה חרשה, שאלנו אותו: "מה? סוף סוף שיחררו אותך?" הוא הוציא מכיסו מטתח והראה לנו. "זהו המפתח של הצבא הבריטי. אני סגרתי את העסק!"

פילוגה של רחיליים

בנו, אשר, נולד אחרי מלחמת-העולם. קראנו לו על שם אביו של מיטק, שנהרג

ספר-תורה, בו שיחק אשר תפקיד של בחור-ישיבה. הוא דומה מאד לאביו. מיטק עמד להשתחרר מן הצבא בעוד חודשיים, והתחיל

אשר ועירית. אשר הוא בן 7, תלמיד כיתה ב'. לקחנו אותו להלוויה. עירית אינה יודעת מכלום, חושבת שאבא נסע. התמונה